СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 171. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го ЛИПНЯ 1949. No. 171. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JULY 26, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном · Тел. „Свободи": BErgen {4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

СПІР ЗА ПРИЛЮДНУ ДОПОМОГУ ДЛЯ РЕЛІГІЙНИХ ШКІЛ

У палаті репрезентантів викінчують дискусію над законопроєктом Вардена для виасигнування федеральної допомоги у висоті $300,000,000 на допомогу школам в різних стейтах. З цієї нагоди повстав спір, чи можна з таких фондів давати допомогу приватним, головно релігійним школам. Пані Франклін Д. Рузвелт у своїх синдикованих статтях заявилася проти контролі якоїсь релігії над прилюдними школами й проти приділювання прилюдних фондів на релігійні школи, між якими найважніше місце займають парафіяльні католицькі школи. У пятницю минулого тижня нюйорський кардинал Френсис Спелман оприлюднив лист, який він вислав до пані Рузвелт, а в якому він закинув їй, що вона має упередження до католиків, як це пізнати здавна в її писаннях тому вона противна тому, щоб катол. школи користала з фондів, які походять з податків. Кардинал заявився, що й він противний щоб якась релігія контролювала прилюдну систему шкіл, однак він домагається, щоб діти, які ходять до катол. шкіл, могли користати з прилюдних автобусів, які в деяких околицях привозять дітей до шкіл. Він пригадав, що підчас війни не було різниці, які хлопці воювали за добро Америки, тому й тепер треба дати допомогу дітям ветеранів користати з релігійних шкіл. Кардинал закинув пані Рузвелт не тільки упередження, але й назвав її писання як негідні американської матері.

В обороні пані Рузвелт виступив в суботу колишній губернатор стейту Ню Йорк Герберт Г. Лімен, кажучи, що вона завжди в релігійних справах була безсторонна. Зате в неділю деякі проповідники порушили цей спір у своїх проповідях в церквах. У Вашингтоні монсіньор Джан К. Картврайт засудив паню Рузвелт за закинене їй вирізнювання католиків від некатоліків, а в Ню Йорку пастор протестантської церкви на Риверсайд Драйв, д-р Роберт МекКракен станув по стороні губ. Лімана. Міжтим в конгресі шукають способів, як погодити аба противні погляди і приспішити ухвалення законопроєкту Грегама А. Вардена в справі виасигнування допомоги для шкіл.

КОМУНІЗМ ЦЕ БЕЗБОЖНИЦЬКА БЕЛІГІЯ.

Ню Йорк. — З нагоди оприлюднення папського декрету про виключення комуністів з Католицької Церкви, виголосив проповідь у катедрі св. Петрика о. Едвин Б. Бродерик на головній Службі Божій у приявності кард. Френсиса Спелмана. Проповідник виявив, що католикам не вільно читати або дописувати до комуністичних газет в роді Дейлі Воркера. Він пояснив цю справу дальшими заввагами, кажучи, що між комунізмом і католицтвом нема компромісу, бо комунізм у практиці це теж релігія, отже, хто признається до комунізму, є відступником католицької віри. Він рівнав комуністів з „червоними вівцями" і пригадав на слова Св. Письма, в яких сказано: „Стережіться фальшивих пророків, які приходять до вас в овечих шкірах, а в середині це вовки-хижаки".

У дальшій частині проповіди о. Бродерик сказав, що оця війна проти комунізму є не тільки католицькою війною, а загально християнською і шукають союзників у своїй боротьбі серед усіх людей що вірують в Бога. Проповідник заповів, що комунізм щезне з лиця землі.

ВПЛАЧУВАННЯ ЮНІЙНИХ ВКЛАДОК НЕ РІШАЄ ПРО ЧЛЕНСТВО ЮНІЇ.

Вашингтон. — Референт Краєвої Ради Робітничих Відносин Горас А. Рукел затвердив ухвалу від. 153 юнії мельників з Ґраніт Сити, Ілл., щоб не прийняти в члени робітника і недопустити його до праці, тому, що він після оплати вписового і членської вкладки, не хотів явитися на зібранні юнії й скласти заяви, що хоче бути членом. На підставі контракту з підприємцем юнія має право виключити з праці нечленів. Референт прихилився до цього рішення, кажучи, що заплатою вступного і вкладок можна купити собі право до праці, одначе це ще не є членство в юнії. Небезпека полягає в тому, що підприємці моглиб у такий спосіб підплатити більшість робітників і послугуватися ними проти волі юнії. Тоді завод перемінився б з юнійного на неюнійний, не зважаючи на контракт юнії з підприємцями.

КОМУНІСТ ПРИЗНАЄ, ЩО ХОТІВ ПРИТЯГНУТИ МАЙНЕРІВ ДО ПАРТІЇ.

Ню Йорк. — Підчас судової розправи проти провідних комуністів, обвинувачених в навчанню, як скинути насиллям американський уряд, свідок оборони Антоні Кіршмарек з з Клівленду складав свідоцтво про свою працю серед членів майнерської юнії. Він розводився широко про свої подвиги так, що суддя Медіна почав йому ставити питання для вияснень. При відповіддях свідок признав, що ціллю всієї його діяльности серед вуглекопів було приєднати їх до Комуністичної партії. Шойно адвокат оборони, здивований відповіддю свого клієнта, поставив йому запит: „Чи справді ви мали на меті тільки приєднання їх до партії?" — Тоді свідок поправився і сказав, що вчасті він мав на меті приєднати їх до партії, а вчасті дбати про їхній добробут.

РУЧНА ПЕРЕНОСНА ХОЛОДІЛЬНЯ.

Дітройт. — Підприємство Фріз-Ін-Манюфакчюринг Корпорейшен придумало ручну переносну холодільню, яку можна везти з собою в залізничому возі наче подорожну валізку. Коли її відворити, вона виглядає як домашній „ріфріджерейтор", в якому містяться охолоджені овочі, городина, молоко, мясо й інша їда. Є теж і заморожені кістки льоду. Величина холодільного простору виносить 13x14x11 цалів. Надається спеціяльно на літні прогульки автом поза місто. Електричний струм дістається з батерії.

ПРОЄКТ ЗБРОЙНОЇ ДОПОМОГИ ПРИДАТНИЙ ДЛЯ ПІВДЕННОЇ АМЕРИКИ

Вашингтон, 24. липня. — Загальне заінтересування політичних кол зосереджене тепер на збройну допомогу, якої проєкт передає президент Труман конгресові. Проєкт домагається виасигнування півтора біліона долярів в авторизацією для президента, щоб можна було ці гроші вжити беззастережно на допомогу державам, загроженим агресією. Коли б у конгресі ухвалено цей бил, як він оформований тепер, тоді президент мав би право вислати всяку зброю, за виїмком атомової, кожній приязній державі, в першу чергу такій, що належить до Атлантійського Пакту. У проєкті зазначено, що допомога має йти для всіх держав, які приступили до колективного пляну оборони разом зі Злученими Державами. Це значило б, що допомога може йти теж для південно-американських держав, які підписали Пакт з Ріо де Жанейро в справі оборони Західної півкулі.

Серед конгресменів панує згода над самою ціллю допомоги, одначе зарисовується опозиція проти того, щоб президент мав право самочинно вирішувати, кому давати допомогу зу хвалених фондів.

„ДЕНЬ ФЛЬОТИ" В СОВЄТАХ

Москва, 25 липня. — В Совєтському Союзі обходили вчора „день фльоти", наказавши своїм воєнним кораблям в 17 портах віддати з цеї нагоди почесні сальви. Совєтська преса з цеї нагоди не находить вже слів, щоб звеличувати Сталіна, як „творця" совєтської фльоти, яка відіграла видатну ролю в розгромленні японських мілітаристів". Як відомо, майже до останнього дня війни на Далекому Сході і тоді, як американські вояки кровавилися в боротьбі з японськими імперіялістами, ця „совєтська фльота" була в союзі з японцями та допомагала їм воювати проти Америки.

ВОЄННА МАРИНАРКА ВИСТРІЛИЛА РАКЕТИ НА ВИСОТУ 65 МИЛЬ.

Третя морська округа, з кватирою в Ню Йорку, оприлюднила, що недавно перевела успішну пробу з вистрілами ракет на 65 миль вгору з звичайних воєнних кораблів. Ці кораблі пливали в промірі 700 миль від південно - Американських берегів на Тихому океані. Це перший раз команда фльоти оповіщує можливість стріляння ракетами, керованими з кораблів після того, як перед двома роками зроблено пробу з вистрілами німецьких ракет V-2, які опинилися в американських руках після війни. Пробу з німецькими ракетами зроблено тоді з корабля Мидвей. Вони піднялися тоді тільки шість миль вгору. Адмірал Луїс Е. Денфелд твердить, що всі такі керовані стрільна, хоч тепер ще не летять на велику віддаль, то в майбутності вони станут головною морською зброєю і їх можна буде випустити з кожного воєнного корабля в позаокеанський лет на кораблі, приміщені коло ворожих побереж.

БРАЗИЛІЙСЬКІ УКРАЇНЦІ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

В неділю, дня 26-го червня, відбулася в Прудентополіс в Бразилії велика українська релігійна маніфестація, ціллю якої було звернути увагу світу та запротестувати проти большевицького поневолення України, зокрема проти переслідування української церкви. В маніфестації взяло участь около 5,000 представників, що репрезентували практично цілу 100-тисячну українську громаду в тій країні. Перед маніфестацією відбулися великі церковні відправи, а в самій маніфестації брав участь теж представник бразилійського уряду. Ухвалено відповідні резолюції. Місцева преса віддала цій маніфестації багато уваги, друкуючи на перших сторінках обширні повідомлення про неї та широко її коментуючи. Подробиці маніфестації будуть подані в дальших числах цього щоденника.

УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ В СТОЛИЦІ ШОТЛЯНДІЇ

Могутня демонстрація народів А.Б.Н. і англійців у Великій Британії; тисячі людей демонстрували проти совєтського гніту і тиранії; британці, естонці, литовці, латиші, українці, серби, поляки і мадяри протестували солідарно проти большевицьких варварств і переслідування Релігії.

Дня 27-го червня відбулася в Единбурґу, в столиці Шотляндії, велика протибольшевицька демонстрація представників поневолених большевизмом народів і британців, ціллю якої було зокрема запротестувати проти совєтського переслідування релігії. Організатором демонстрації був з ініціятиви організації Антибольшевицького Бльоку Народів окремий Підготовчий Комітет. Опис демонстрації передаємо в звіті одного з її учасників.

Прапори мають

В таборі **Мекмеррі** під Единбурґом. Виїжджаємо в год. 11, щоб вспіти на Богослужбу в одній з единсбурґзьких церков. Наше авто прикрашене синьо - жовтими пропарцями. На шляху минають нас численні автобуси, повні українських робітників з готелів Шотляндії. Автобуси оздоблені синьо-жовтими лентами, а з обох сторін повівають на кожному прапори. Та стінах великі написи в анг. і укр. мовах: „Хай живе боротьба АБН", „Хай живе УПА!", „Ми за розподіл СССР на національні держави всіх народів!", „Українці та інші поневолені народи хочуть вільно вірити в Бога!", „Геть з переслідуванням релігії!", „Звільніть наших епископів і священиків!", „Слава Митрополитам Липківському і Сліпому!" і т. п., і т. п. В'їжджаємо в місто. На вулицях, що ведуть в напрямі церкви, де має відбутися Богослужба, і в парку, де має бути маніфестація, в вузлових місцях бачимо наших невтомних СУМ-ців, що з синьо-жовтими опасками на рукавах, показують дорогу приїздшим в автобусах і поїздами. Нам кажуть: біля 40 автобусів з усіх готелів Шотляндії де живуть українці, прибувають сьогодні. Британські поліцисти показують ввічливо теж дорогу кожному з приїздших. Трохи дивуються, чому це стільки чужинців приїхали. Їдуть автобуси теж інших народів — учасників маніфестації. На одному з автобусів, бачимо поруч українських, теж прапори інших народів.

Богослужба з приявністю біля 2,500 українських робітників

Велика церква набита битком, частина вірних стоїть на вулиці. Відправляють урочисту Богослужбу за „мучеників і героїв та за весь український народ і воїнство його, що боряться за волю України", впр. оо.: старенький понад 80-літній о. крилошанин Лопатинський, о. декан Жан, о. Бабій і о. Музичка. Зворушує вістка, що старенький о. крилошанин Лопатинський преїхав з Лондону разом з о. деканом Жаном, щоб вшанувати пам'ять мучеників за Христову віру і приняти участь в маніфестації. Величезні переповнення, що є

(Докінчення на стор. 4-тій)

МАСОВИЙ ПОВСТАНСЬКИЙ РУХ В РУМУНІЇ

Прага, Чехословаччина, 25. липня. — З віродостойних джерел тут інформують про масове поширення збройного повстанського руху проти комуністичного уряду в Румунії, що заставило цей уряд організувати та висилати до боротьби проти партизанів окремі поліційні відділи. Цего факту вже не скривається теж урядово і минулий місяць був спеціяльно призначений на „боротьбу проти збройних фашистських банд" в тій країні. Партизанські загони поповнюються головно невдоволеним селянством та ведуть боротьбу під проводом досвідчених офіцерів колишньої румунської армії. Один з провідників партизанського руху, полк. Іон Уца, заявив, що конкретною ціллю теперішньої стадії партизанської боротьби є викликати загальне повстання проти большевицького режиму, щоб в той спосіб звернути увагу світу на совєтські безправ'я в тій країні та домогтися відповідної політичної і матеріяльної допомоги для дальшої боротьби. Партизанський рух має бути найбільш поширений в районі Банату, в Дельті Дунаю, в Трансильвенії, в Молдавії та в по одиноких областях над Прутом. Власне ці області часто називається в звідомленнях як один з теренів боєвих дій та рейдів Української Повстанської Армії.

ПОТВЕРДЖУЮТЬ ВІСТКИ ПРО МАСОВУ ДЕПОРТАЦІЮ З УКРАЇНИ

Лейк Соксес, Н. Й., 25 липня. — Заінкорпорована Протикомуністична Ліґа Американських Жидів звернулася окремим письмом до генерального секретаря Об'єднаних Націй, Тригве Лі, протестуючи проти масової депортації жидів з прикордонних районів України і Білорусі. В листі ствержується, що Сталін, приготовляючись до нового міжнародного конфлікту, „очищує" прикордонні терени від „неблагонадійних елементів" місцевого населення, між якими було й около 400,000 жидів. Усіх їх депортується на Сибір. Ці обвинувачення потверджується теж з Вашингтону, додаючи, що наслідки цього масового переселення з прикордонних районів Совєтського Союзу охоплює насамперед українців, білорусів, балтійські народи, як теж кавказців. На місцях залишається або привозиться тільки росіян. Ця акція нагадує подібну з-перед другої світової війни, коли то Совєти переводили подібну „чистку" прикордонних районів в Україні і опісля десятки тисяч так „депортованих в далекі табори без права кореспонденції" знайдено в масових могилах у Вінниці та інших містах України. Існують оправдані припущення, що подібне може діятись і тепер.

ШВЕЦІЯ ЗБЕРІГАТИМЕ СВОЮ НЕВТРАЛЬНІСТЬ

Стокгольм, 25 липня. — Закордонні спостерігачі в цій країні стверджують, що Швеція дальше обстоює свою невтральність у відношенні до Заходу і Сходу, не зважаючи на деякі зміни, що зайшли в міжнародній політиці в останньому часі, головно у зв'язку з Атлантійським Пактом. Початково існували побоювання, що негайно після підписання того пакту Совєти можуть зачати будь-яку акцію в Скандинавії, зокрема у Фінляндії, та на Балтику. І хоча ці побоювання не здійснилися, Швеція вперто обстоює своє попереднє становище „абсолютної невтральности", хоча і заявляє, що її симпатії є по стороні західних союзників.

ЗАКІНЧЕНО СТРАЙК ПОРТОВИХ РОБІТНИКІВ В ЛОНДОНІ.

Лондон, 25 липня. — Страйк 15,000 портових робітників в Лондоні, що протягом одного місяця був спаралізував рух в порті та який був причиною проголошення виїмкового положення в країні, має закінчитися сьогодні. Спостерігачі стверджують, що урядові не пощастило в цьому страйку зламати силу міжнародного большевицму, що з політичних причин був викликав той страйк. Це готово з черги негативно відбитися на урядовій тепер Лейбуристській партії при найблищих виборах.

ЗАПОВІДАЮТЬ ВЕЛИКІ ЗМІНИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ УПРАВЛІННЮ В НІМЕЧЧИНІ.

Берлін, 25 липня. — З добре поінформованих джерел тут поширилася вістка, що американське командування задумує в найблищому часі відкликати з Берліна около 200 своїх офіцерів, отже більше ніж три четверті частини теперішнього складу, та перенести їх до Фракфурту. В Берліні мало б залишитися ще тільки около 60 високих старшин, що продовжували б контакт і переговори зі Совєтами. Подібні заходи мало б плянувати теж британське управління. В американських військових і політичних колах висловлюється помітне стурбування з атого приводу, вважаючи, що така зміна може серіозно відбутися на дальшому становищі західних союзників не тільки в Берліні, але й в цілій Німеччині, та на дальший перебіг і вислід теперішньої „холодної війни".

СКАНДИНАВІЯ НАСТОРОЖЕНА ПЕРЕД КОМУНІСТАМИ.

Нарвік, Норвегія, 25 липня. — Норвегія і Швеція тепер виявляють велику сторожкість перед домашніми і насиланими їм комуністичними п'ятими колонами. Норвежська і шведська поліція та прикордонна сторожа пильно дбають, щоби унеможливити большевицьким шпигунам та саботажистам будь-який нелегальний рух через кордон, тоді як громадські організації вдержують відповідне протибольшевицьке поготівля по містах і місцевостях. Ствержується, що норвежські власті наказали окрему охорону шляхів получення, головно тих, по яких відбувається транспорт залізної руди з багатих копалень в околицях Нарвіку.

ТОМАС МАНН В НІМЕЧЧИНІ.

Франкфурт, 25 липня. — Відомий німецький письменник Томас Манн, що виеміґрував з Німеччини в 1933 році на знак протесту проти націстичного режиму, приїхав тепер знову до країни свого народження, хоча вже як американський громадянин. У Франкфурті він має одержати признану йому нагороду Гете. Таке саме відзначення признало йому місто Ваймар в совєтській зоні, але докищо не відомо, чи письменник зголоситься по неї особисто.

УСПІХИ КИТАЙСЬКИХ КОМУНІСТІВ В НАСТУПІ НА ПІВДЕНЬ.

Шанхай, 25 липня. — Китайські большевицькі війська продовжують з успіхом свій наступ на південну частину країни, що ще залишилася в руках націоналістів. Заповідається безпосередній упадок Чанґші, столиці провінції Гунан та залізничого вузла на шляху до тимчасової націоналістичної столиці,

МекКЛОЙ У ФРАНКФУРТІ.

Франкфурт, 25 липня.—Вчора тут приїхав вже зі своєю жінкою і двома дітьми новопризначений американський високий комісар для Німеччини, Джан Дж. МекКлой, встановляючи тут свою головну квартиру. В Німеччині він перебуває вже від одного місяця, а тепер їздив до Лондону зустрічати свою родину.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ІСТОРИЧНЕ РІШЕННЯ

Сенат Злучених Держав виніс в дні 21-го липня історичне рішення, ратифікуючи Північно-Атлантійський договір, що зв'язує 12 західно-демократичних націй в один могутній, оборонний союз. Договір ратифіковано величезною більшістю голосів, бо 82 проти 13, та без будь-яких змін, поправок чи застережень. Всі інші країни, за винятком Франції, Голандії та частинно Італії, цей договір вже ратифікували раніше. Його прийняла вже теж нища палата італійського парляменту, а французька Національна Асамблея починає над ним свої дебати. Ніхто не сумнівається, що договір буде ратифікований ще й цими країнами.

Далекосяжне та справді історичне рішення Сенату ЗДА навряд чи можна б перецінити. Воно остаточно закінчує традиційний американський ізоляціонізм, що його загально вважається головною посередньою причиною двох світових війн. Злучені Держави „ізолювались" в мирі і тому мусіли дати свою жертву крови у війнах. Треба було аж такого гіркого та коштовного досвіду, щоби Злучені Держави збагнули та використали клясичну засаду про вдержання миру готовістю до війни. Під цим оглядом Атлантійський пакт відкриває новий і справді переломовий період в історії цеї країни. Все це є логічною консеквенцією минулих подій і воно закріплює за Злученими Державами вложений на них самою долею історичний обов'язок активного сторожа миру та оборонця людських прав і вольностей.

Ратифікація договору потягає за собою далекойдучі консеквенції. Злучені Держави та всі інші партнери договору зобов'язуються спільно стояти на сторожі миру власне своєю готовістю до війни. Кожний акт агресії на одну з договірних держав вважатиметься нападом на всіх і всі будуть зобов'язані цей напад відбити. В тій цілі вони мають відповідно приготовлятися та відповідно скоординувати і спільно вести свою політику, господарство і стратегію. Договір передбачує створення окремої Ради, що ці завдання виконувала б. Малий Люксембург, Бельгія, Голандія чи будь-яка інша країна, що є партнером Атлантійського пакту, має повне право міряти свою силу і свою безпеку силою і безпекою Злучених Держав і навпаки. А за тим усім стоїть могутня тінь незбагнутої ще досі в цілій повності космічної сили, на ім'я якій атомова зброя.

Злучені Держави не приступили до цього договору на те, щоби бути поліцаєм для охорони західно-европейських країн. Америка дальше стоїть на становищі, що — як це висловив генерал Бредлі — тільки самі европейці можуть оборонити Европу. Злучені Держави зобов'язуються тільки вже наперед їм в тому допомогти, приймаючи засаду, що оборона і безпека Европи є сьогодні вже теж обороною і безпекою Америки.

Атлантійський договір стосується до „кожного агресора". Було б зайво додавати, що єдиним можливим сьогодні агресором є тільки Совєтський Союз. Цю тезу потверджує найкраще поведінка Совєтів та їх відношення до самого договору. Атлантійський пакт цілком розв'язує проблему щодо можливостей майбутньої агресії. Тепер залишається ще оформити відповідний договір та поробити відповідні заходи для направлення того зла, що повстало раніше в наслідок відсутности подібного пакту та жертвою якого впала насамперед Україна, а опісля численні інші східно-европейські народи. Бо тільки воля і безпека всіх народів зможе в цілій ширині здійснити головну ідею Атлантійського пакту та забезпечити світові тривкий мир.

Ділеми „холодної війни"

Від деякого часу на кіні міжнародної політики помітне деяке відпруження. Воно прийшло після того, як зв'зана зі совєтською бльокадою Берліна „холодна війна" починала вже розпалюватися до гарячі, що дало у висліді Атлантійський договір та загрозливо піднесло воєнні настрої і приготування. Була, можна б сказати, п'ять перед дванадцятою, як Кремль з причин, які не важко відгадати, рішився не перетягати струни передчасно та почав практичні заходи для політичного відпруження. Початкові переговори совєтського і американського представників в Об'єднаних Націях в справі перервання бльокади Берліна, опісля конференція Ради закордонних міністрів в Парижі та, у її висліді, вже й само перервання бльокади, започаткували до деякої міри цю „апізерську атмосферу", в яку навряд чи хто щиро вірить, але яка без сумніву відповідно впливає на загальне наставлення і настрої.

Наявним фактом є, що в цьому році говориться і пишеться далеко менше про можливості війни, ніж це було в тому самому часі рік тому. Обі сторони, тоталітарна совєтська і демократична західна, висловлюють свої надії на мир і при цьому додають, що по їхньому переконанні противна їм система завалиться „сама від себе", не скриваючи свого бажання на свій лад причинитися до цього і зі свого боку.

В цьому, виходило б, криється і головна таємниця тих усіх політичних гокусів-покусів, що діються на наших очах.

Совєтський Союз без сумніву знає, що робить. Політбюро має свою давно готову „лінію" в політиці й консеквентно по тій лінії прямує, задивлене в свою кінцеву мету — світову революцію та остаточне запанування над світом. „Лінія" теж не залишає ніякого сумніву, як до цієї мети можна дійти. Отже, світова революція. „Братня" допомога „світовому пролетаріятові" з боку розбудованої безприкладним невільництвом і нуждою населення совєтської армії, є тільки сама собою зрозуміла. Але, щоб було кому допомагати — на це треба насамперед розбудувати за всяку ціну могутні п'яті колони в поодиноких країнах. Коротко — все йде „своїм порядком". Підготовка до „останнього бою" ведеться по пляну і для Кремля тільки важливе, щоб задержати в своїх руках ініціятиву та рішення щодо визначеного часу і терену того бою. І для того потрібні часом хвилеві відступи від „генеральної лінії", як це було у випадку зі сталінсько-гітлерівським братанням, чи опісля зі совєтською „демократичністю", як Гітлер вхопив Сталіна за горло. Тільки в тому порядку і в такому світлі треба розглядати і новітнє совєтське „угодовство" та „всілякі конюнктуральні „уступки", в яких Кремль все ще находить найвних та обдурює трюком з-під знаку „якщо я тебе не вбив, то значить, що я врятував тобі життя".

За останніми совєтськими „уступками" і „доброю волею" для замирення можна б добачити ще один інтересний факт, що його зраджує приклад боротьби проти Церкви в Чехословаччині. Два місяці тому чеський комуністичний уряд наказав своїм місцевим органам, щоб вони хвилево припинили війну проти Церкви з огляду на жнива. Чи цей сам аргумент не криється і за останнім совєтським „угодовством"? Найближча будучність покаже.

Дещо інакше мається справа з розвитком подій в демократичних партнерів теперішньої холодної війни. Насамперед треба вибити собі з голови, щоби провідні політики і державні мужі в західних країнах не здавали собі справи з дійсного положення та з дійсних цілей Кремля. Тут і там може трапитися один чи другий фантаст в роді Волеса, але й їх щораз менше і вже навряд чи є між тими, що справді керують справами своїх країн. Дипломатичні переговори, офіційні заяви чи парляментарні наради одне, а всілякі секретні „файли" та речеві докази друге. Президент, премієр чи міністер не буде на публичній трибуні заявляти те, що було його обов'язком сказати своєму міністрові війни чи шефові генерального штабу, як довго рація країни такої заяви не вимагає.

Але по обох боках фронту „холодної війни" є цілком певно одна велика різниця: Совєтський Союз свідомо і з усіми консеквенціями такої свідомости приготовляється до агресивної війни, тоді як демократичні країни думають виключно про оборону. Тим самим ініціятива мусить бути по боці Кремля і це вже є великою перевагою. Совєтський Союз є — кажучи його поняттям — „прогресивний", іменно — імперіялістичний і не важне яку він звернув форму надає цьому своєму імперіялізмові. Західні демократії є „консервативні", бо хочуть „законсервувати" мир та в ньому творчо працювати. Совєтський Союз приготовляється „визволяти" горстки своїх п'ятиколонників в демократичних країнах, а ці зі свого боку залишають на призволяще та на виразну загладу вже сотні мільйонів поневолених Совєтами рабів. Кремль видає астрономічні суми на підривну роботу своїх п'ятих колон в демократичних країнах, а ті, хоча і „на всякий випадок" приготовляються, пускають в розпиську мільйони тих, що були б їх найкращими союзниками за залізною заслоною. В таких обставинах їхні думки про можливість розвалу большевицької системи „самої від себе" звучать тільки як діточа наївність.

А над усіми тими проблемами і ділемами „холодної війни" висить один аргумент, від якого залежить майбутня доля світу в найповнішому розумінні того слова: атомова бомба. Америка ще тільки сама є неподільним власником тої страшної зброї, але як довго це ще протриває? І що станеться тоді, як ця зброя перестане бути таємницею в обставинах „двох світів"? Годі припускати, щоб таких питань не ставили собі ті відповідальні провідники міжнародної політики взагалі, а американські зокрема. Треба сподіватись, що вони на всі ці рішальні запити мають теж відповідь, і правильну відповідь, що була б в інтересі народів та їх вікових надбань і їх майбутности.

Микола Чубатий.

Дискутують на чужині над колгоспами

Серед української еміграції, що опинилася Мінхені, в Ульмі чи в другім місті Німеччини, на бруках Лондону а навіть за океаном в Америці розгорнулася в останньому часі знов дискусія над справою, як має бути впорядкована в майбутній вільній українській державі земельна посілість. Має в майбутности в Україні бути залишений совєтський колхоз, має бути заведена кооперативна власність на землю, чи має Україна повернути до індивідуальної господарки. В дискусії беруть участь поважні люди, найбільше одначе доктринери на еміграції, яких гарячим бажанням повернути на рідну землю та принести українському хліборобові в дарі свій готовий плян в справі для нього найбільше суттевій, бо в справі його варстату праці, його духового звязку зо землею.

Коли вдумуємося в доволі розроблену наукову літературу про індивідуальність українця, господаря, а далі в його прямо релігійну лучність з українською землею, що її початки мають сягати два а то й три тисячі літ, і коли пригадаємо собі глибоко психологічні нариси Василя Стефаника на тему відношення українського мужика до його матери землі, то ціла ця дискусія виглядає, на жаль, на неповажний рахунок без господаря, на повне злегковаження волі селянства, основної маси українського народу. Це тимбільше вражає, що український нарід під звіринно тоталітарним режімом російського большевизму не має змоги свобідно сказати свого слова про справу, яку він, і тільки він а ніхто другий має право вирішувати.

Дискутанти над справою землі українського селянина часто люблять пускати фрази про демократію, народоправство, а в справі української землі не вважають за вказане поспитати того, що має на цій землі працювати та з якою є звязане ціле його життя прямо від колиски до гробової дошки. Доктринерство та тоталітарний спосіб думання так основно пересякли уми дискутантів, що вони забувають про найважніше — чи не лишитиб тої справи на вирішення українським селянським масам.

Хто знає розвагу, практичний підхід нашого селянина та життевий реалізм саме в цій справі, той може бути спокійним, що українське селянство куди краще та куди практичніше вирішить ту справу, ніж інтелігенти доктринери, що ніколи у своєму життю не мали плуга в руках, не ходили один день за борною ані не тягнули косою з рана до вечера, хоч би раз в життю. Коли б так їх тільки на один гарячий літній день заставити до тої праці, вони напевно набрали б більшого реалізму в підході до справи української землі та не бавились би на бруках Мінхену, Лондону чи Ню Йорку темою: має бути колхоз, кооперативна власність чи індивідуальне мужицьке господарство.

Політична еміграція чим довше перебуває поза рідною землю, тимбільше тратить почуття дійсности а починає жити життям фікції. Політикам видається, що можна в таборах скитальців на вдержанню ІРО творити повну державну владу з апаратом, який одначе можна за десять хвилин спакувати до куферка та перенести до другого табору. Вченим на еміграції видається, що в бараку скитальців можна створити національну Академію Наук, а видання кільканадцять сторінкових публікацій можна переконати світову науку про серіозну наукову діяльність українців на еміграції, яка в силі скасувати все, що діється під ворожою окупацією в Україні. Економісти таким самим порядком річи на вулицях західно-європейських міст можуть влаштовувати квітучі українські колхози, кооперативні гіганти чи вкінці мужицьку загороду з садком вишневим коло хати. Ця склонність до життя фікціями доходить нераз до меж, що стикаються з гумористикою. Коли одна людина, в одним із американських міст, що, до речі, важко цілий день фізично працює і чесно заробляє на свій прожиток, обслуговує щось біля пять „науково-дослідчих інститутів", яких діяльність проявляється в передруку одної статті, що вже рік чи два роки тому була опублікована на сторінках часопису, то це теж клясичний взір еміграншської фікції.

Реформатори земельної справи в Україні самі деколи відчувають невластивість свого положення, бо аргументуючи за потребою колгоспів чи взагалі соціялізованої земельної посілости в Україні, покликуються на Українську Повстанчу Армію. Одна стаття доктринера, що може мав які звязки з УПА, а може й не мав, чого ніхто доказати ні заперечити не може, не в силі переконати, що УПА заявляється за такою чи за другою розвязкою земельної справи в Україні. Покликування на свідка УПА, до речі колами, які ще два роки тому перечили само існування УПА, є пророчистим доказом слабости основ тої земельної дискусії.

І хто знов вдумається тільки в реалізм, серед якого нині може діяти УПА, в її постійну рухомість, законспірованість та розпорошеність, той хіба сам зрозуміє, що УПА нинішніх днів немає фізичної змоги застановлятися над розвязанням земельної справи в Україні. Тут йдеться про що друге, щоб використовуючи загальний сентимент українців по всьому світі для УПА накинути українській еміграції переконання про потребу соціялізації землі в Україні знов у фікційним переконанні, що може це доктринерство було б в силі опанувати переконання більшости української політичної еміграції, то в майбутності можна буде українському мужикові накинути, таку розвязку земельної справи навіть всупереч його волі.

Стверджуючи це, хоробливе еміграційне явище та життя емігрантів фікціями, опертими на присвоєній доктрині марксизму чи навпаки, життя передвоєнними категоріями, ми тим далеко не хочемо сказати, що розвязка земельної чи другої економічно-соціяльної проблеми майбутньої вільної української держави не є питанням превеликої ваги. Нерідко в давніших статтях я постійно підкреслював основні недомагання української політики, що легковажно ставилася до економічної сторінки українського державного будівництва. Одначе ми є про-

(Докінчення на стор. 3-тій)

К. ПЕТРУС

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

78)

І жінка істерично забилася на грудях у Журовської.

Дві незнайомі жінки, які так несподівано зблизилися спільним горем, стали з цього моменту віддавними приятельками, разом ділячи надалі і радощі і горе.

В черговий день, коли ув'язненим дозволялась передача, великий кошик з білизною, одягом та їжею був переданий до вязниці на ім'я Журовського. Жінка на записочці Журовської коротко написала своєю рукою: „Борг мій з подякою повертаю вам. Нюра".

Через чверть години інженер Н., обійнявши кошик, стояв навколюшки, плакав та дякував Богові за своє „воскресіння", а решта товаришів по нещасті стояли над ним і теж плакали.

Потім ГПУ отямилось і Журовського перевели до другої камери, а його колишніх товаришів знову огородили суворою ізоляцією.

Але головне було зроблене. Інженер Т. зв'язався із своєю дружиною, а та через Москву домоглася побачення з ним та прискорення слідства, а також допомогла і решті чоловіків співв'язнів.

Журовський, не раз згадуючи про це, говорив мені збуджено-радісним тоном:

— Коли я пригадую цей епізод, моя душа гріховодна наповняється такою насолодою, такою чистою радістю, що я все забуваю, всі свої темні справи в минулому і всім своїм єством зливаюся з Вічною Правдою... і співчуттям до всіх нещасних...

Наприкінці 1939 року, коли червона армія окупувала всю Західну Україну, а в тому числі і батьківщину Журовського, він подав заяву до таборового НКВД з проханням зарахувати його добровільцем до війська та відправити в Галичину. Йому відмовили і, можливо, загрозили новими репресіями за „потенційну спробу переходу на бік ворога".

Журовський повернувся до своєї конторки, припав до столу і заплакав.

— Що з вами, товаришу Журовський? — запитали співробітники.

— Нічого... Нерви... відмовили... Чому на землі стільки горя та несправедливости?

Співробітники зрозуміли і замовкли. В конторці стало тихо, тільки в печі тріскотіли дрова, та вимуштруване радіо хріпло, передаючи останні новини.

ГУСТАВ КРАФТ

В республиці поволзьких німців жила німецька родина. Вона складалася з батьків та трьох дорослих синів. Старший син, закінчивши ВИШ, учителював десь, а середній та молодший ще вчилися в Педагогічному Інституті і теж готувалися до педагогічної діяльности. Батько скромно працював у своєму колгоспі бухгалтером, а мати, як непрацездатна, займалася домашнім господарством і з труднощами виконувала обов'язки, покладені на неї. Родина мала добру славу у місцевої влади й активно допомагала сільраді переводити найрізноманітніші кампанії. Особливо успішно і доцільно працювали в сільраді сини, коли на вакації приїжджали додому.

Всі троє синів були ще парубками і до одружения не квапились. Вони вважали, що найтривкіші подружжя — пізні, у віці від 25 до 35 років і, як пізні гатунки яблук, вони найцінніші, бо витримують будьякі життеві прикрощі та потрясення. В цьому сини наслідували своїх батьків, які одружилися, коли батько мав коло тридцяти, а мати — коло 22-х років.

В 1935 році, на Зелені Свята, батьки збиралися відсвяткувати своє срібне весілля, і скромно готувалися до цієї важливої родинної події.

Визначеного дня зібралися всі члени родини. Батько запросив із міста Енгельса пастора та ще одного з найближчих людей. У літні вечірні години, у простому й затишно умебльованому сільському домі, побожно провела святкування родина Крафтів. Після того, як пастор прочитав кілька відповідних уривків із Біблії та привітав винуватців урочистости з 25-літнім ювілеєм їхнього щасливого подружжя, всі присутні взяли участь у невибагливій німецькій вечері з кількома пляшками слабенького совєтського вина. Вечеря кінчилася через годину-півтори, і гості розійшлися додому. Власне, розходитись довелося лише кільком бабусям, бо пастор і троє синів лишилися на ніч, з тим, що вранці всі роз'їдуться на свої місця.

Але роз'їхатися їм не довелось. На світанку всіх п'ятьох чоловіків арештували і того таки дня переслали до центру республики. А потім — історія відома.

За контрреволюційне групування (будьякі релігійні збори у приватному мешканні без дозволу відповідної влади суворо переслідувалися), їх судили і вислали до табору: пастора на 10 років, батька на 10 років, старшого сина на 10 років, середнього — на 8 років, а молодшого Густава — на 6 років.

Так опинився Густав у нашому таборі. Він працював на будівництві поліметалічного комбінату і я часто з ним зустрічався. Крафт був завжди мовчазний, зрівноважений, працьовитий. Колишній студент 3-го курсу, він міг добре орієнтуватися в політичних подіях, як в СССР, так і за його межами, хоча майже ніколи і нікому не висловлював своїх про це міркувань. За три роки нашої спільної праці він лише двічі висловлював свої ставлення до двох окремих явищ політичного життя. Та й то в одному випадку висловився якось мимохіть, а в другому — у формі відповіді на моє повідомлення про воєнні події.

Коли після „єжовщини" прислали до нас 17 тисяч чоловіка, переважно старих партійців гепеупівців, різних комскладників та інших акул со-

(Продовження на стор. 4-тій).

Скиталець К-й

ЗУСТРІЧ

Це було, колись давно... Це було тоді, коли по всій Україні кипіли повстання проти червоного Інтернаціоналу. Коли многострадальний наш український народ змагався за своє політичне та економічне незалежне існування... Коли він боронив свою Історію, свою релігію, свою культуру.

Народ повстав, але не було у нього відповідного вождя, не мав він свого генерального штабу, не мав надійних союзників, нарешті, не було для нього відповідних міжнародних обставин. І червоний інтернаціонал переміг у цій нерівній боротьбі, а Україна наша опинилась в комуністичних кайданах і терпеливо носить їх аж до цього часу.

Коли загине большевицьке царство, а наш народ стане вільним і незалежним, цього нам не дано знати, але ми, скитальці, віримо, що цей щасливий час прийде, як приходить після зими весна.

І він мусить прийти!

Картагіна мусить впасти!

Так от, тридцять років тому, влітку 1919, втомлено тяглись голубі дні наддніпрянського червня. Щодня до полудня палахкотіло в яснім небі сонце й лило на землю світло й спеку й таке пекло, що навіть пташки на левадах та в садках не співали своїх веселих пісень, а метелики падали до долу й шукали якогось вохкого місця, щоб нерухомо на ньому сидіти білими узорами. Тільки коники та цвіркуни десь у кущах бур'яну продовжували свої монотонні ті-ті-ті-ті та на городах смачно пахло свіжими огірками, коноплями та квітучим житом...

А після полудня не тільки пекло, але ще й парило. Тоді по-над роздолами та ярами вздовж Росі з'являлись спершу окремі островки хмар, потім вони росли-виростали, чорніли й зливались у великі масиви й темно-синім сподом торкались до прозорих виднокругів й починали гуркотіти. Тоді починалась гроза, дощі падали на землю зливами-повіддями, річки виходили з своїх берегів і затопляли низину та долини, озимина покірливо гнула до низу своє колосся, городина кучерявіла й надійно виконувала свої господарські обов'язки, садки бадьоро погойдували обмитими кронами зеленого віття, череда передчасно й незадоволено з галасом бігла з толоки до рідного села...

І що-дня, поки ще гроза гуркотіла десь далеко над Дніпровими лугами та плавнями, гарна чорноока Настуня сапала та полола городину. Полола й приспівувала. Особливо їй подобалась пісня „На городі верба рясна"... Слова цеї пісні розганяли її журбу, тугу, засмучення...

„...Розраяли-розсудили,
Щоб ми в парі не ходили..."

А коли починало греміти над самою головою й великі краплі дощу падали на листя капусти та соняшників, Настуня ховала свої темнорусі кучері під біленьку хустину, кидала під кущами сапу й бігла до хати.

І поки гроза шуміла на дворі, Настуня в десятий раз тихенько від матері діставала з скрині світлину Василя й натхнено пригортала її до свого воркуючого серця. А воно віщувало їй, що вона вже ніколи не зустрінеться більше з ним, любим Василем. Сльози розпуки падали на світлину, у горлі щось ставало поперек і душило її без жалю...

Зеленівські загони під тиском червоних дивізій з тяжкими боями відступали з Трипільщини через Порося на Умань - Христинівку - Вінницю... Пішов з ними і юнак Василь у світ за-очі, як вояк українського війська. Пішов, а Настуню залишив на городі під вишнями у холодку. На прощання сказав їй:

— Серденько моє кохане Настусю, не журись, що ми будемо в розлуці. Пройде рік-два і ми знова повернемось до рідних сіл і тоді ти будеш моєю, а Україна нашою жовто-блакитною... Але без вільної України ти не можеш бути моєю, а без нашого кохання Україна не була б нам така дорога... Прощай, моя чорноока пташко!

Але не судилось так, як того бажалось їм обом. А може й іншим, для яких Україна була рідною матір'ю, а не тюремною наглядачкою — УСРР.

І стали проходить місяці, роки, десятиліття...

Пройшла молодість Насті, пройшла молодість і Василя. Не дочекавшись повороту Василя, батьки видали Настю заміж за сусідського хлопця... А Василь, об'їхавши майже весь світ, несподівано опинився у Німеччині в таборах ДП... Він теж мав сім'ю, але під час бомбардування вся його родина загинула, а він сам після тяжкої контузії став інвалідом.

І тут, у таборах для ДП, Василь несподівано зустрівся з Настею... Вона теж була вже самітна. Чоловік її був розстріляний НКВД, діти повмирали під час голоду в 1932 році, батьки теж були давно покійниками. Втікла від большевиків і опинилась у Мюнхені. А коли зустрілись і пізнали один одного, довго стояли мовчки, мов оголомшені паралічем, потім обоє заплакали й привіталися. Щось забуте з далекого минулого знов засвіріло в їх виснажених душах і вони почали почувати себе знов близькими, як то було колись там, на городі, де коники та цвіркуни так монотонно дзвеніли ті-ті-ті-ті-ті..., де пахло коноплями, свіжими огірками й квітучим житом...

— Настя Григорівна... ви... ти... Настуня?... — розгублено говорив Василь крізь сльози.

— Василь Петрович... чи вже це ми?... Боже мій, чи вже це ти... Васильо?... — плачучи, техенько гомоніла 47-річна Настя, тримаючи Василя за руку.

— Чи вже промайнуло з того часу 30 років? Невже це все правда, що ми знов зустрілись з вами? Де ж є правдива дійсність: там, під вишнями на городі в 1919 році, чи тут, у оцих іровських таборах?

— А пам'ятаєш свої слова, як ти тоді казав, що без України я не буду твоєю, а без?... Далі Настя не могла розмовляти й гірко заридала...

— Так, Настуню, не забулися наші мрії...

У цей час таборове радіо почало передавати українські народні пісні. І несподівано над самою головою впали знайомі слова дорогої пісні:

„На городі верба рясна"...

Настя вхопила себе за голову, скрикнула, затремтіла всім тілом і зомліла.

Василь ухопив її руками й не своїм голосом крикнув до когось у повітря:

— Води!... Води!... Води!...

А радіо продовжувало розповідати про їхнє нещасне кохання:

„Розраяли-розсудили,
Розраяли-розсудили,
Щоб ми впарі не ходили!..."

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ПОМЕР Д-Р СТЕПАН БРИКОВИЧ

Д-р Степан Брикович, колишній адвокат у Тернополі в Галичині, помер 5. червня 1949 р. на 66. році життя у Кльостер Більдгавзен біля Міннерштадту в Баварії, Німеччина, після довшої важкої недуги. Покійний був сином тернопільського міщанина хлібороба, народню гімназію докінчив у Тернополі, правничі студії в університеті у Львові. По відбутті семирічної адвокатської практики отворив свою власну адвокатську канцелярію в Тернополі в жовтні 1918 р. Увесь час інтересувався живо українським національним життям і брав у ньому чинну участь. Був довший ряд років директором Українського Кооперативного Банку в Тернополі, членом міської ради і асесором магістрату міста Тернополя, а вчасі німецької окупації Тернополя 1941-1944 рр. головою Українського Окружного Допомогового Комітету в Тернополі. Першу большевицьку окупацію Галичини (1939-41) перебув, ховаючися в околицях Львова, перед другою виїхав у лютому 1944 р. на захід і опинився на скитальщині в Баварії у селі Кльостер Більдгавзен, де і помер. Похоронений на монастирському цвинтарі у Кльостер Більдгавзен 7. червня 1949 р.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАГО, ІЛЛ.

Союзовий День.

В неділю дня 10 липня відбувся у нас Союзовий День, що перейде до історії нашої громади як найбільш успішна того роду імпреза нашого часу. Не так заважує тут число, себто тих 3,000 людей, що прийшли на цю імпрезу, бо в Шікаго живе 45 тисяч українців й на Союзовий День могло б прийти ще більше людей. Не так важним є теж і фінансовий успіх, бо ці дві тисячки, що вторгувалося на городі протягом дня, недорівнюють моральному успіхові цього Дня. У чому ж цей успіх Дня?

Отже на цей День прибули молоді й старі, горожани Америки й новоприбувші, кандидати на горожан, які спільно працювали при обслузі, спільно змагалися, спільно виступали в контесті популярности і т. п. У. Н. Союз, який все намагався звести до співпраці всі наші групи і віроісповідання й не ліз при цьому нікому в душу, показав вже зайвий раз, що українці можуть разом жити і працювати, взаємно шануючи себе й то без різниці, де ми родилися чи виростали.

Союзовий День, що його влаштували відділи шікагоської округи, був дійсно репрезентативним. Якби так могли прийти до нас американські кореспонденти, то ми могли б читати в американських газетах гарні згадки про нас, про нову королеву на 1949 рік і т. п. Та того року люди йдуть в неділю на більше доступні для них публичні чи приватні парки.

В змаганнях молоді брали участь новоприбувші й тут роджені. Суддею був п. Гриць Масник. Коли йдеться про гру, то американські хлопці більше крикливі від старокраєвих й за часто протестують проти рішення судді. Нові грачі спокійні. Одні й другі грали добре відбиванку (волібол) й старокраєві виграли.

Атракцією Дня був вибір королеви, довкола чого було найбільше активности. До конкурсу стали 8 дівчат, а саме: Анна Дутчак, Анна Іванків, Богдана Качор, Левка Куцик, Ольга Кудлик, Дарія Стен, Д. Васевич і Олена Забіяк. Дівчата виявлялися добре зі своїх зобовязань, продали білетів на $901.75, а тимсамим зібрали поважне число голосів для себе як кандидатки. У вислідї панна Марія Анна Дутчак здобула 14,700 голосів і одержала титул „королевої" на 1949 рік. Адвокат Б. Пелехович проголосив вислід іменем судейської лави, яку складали: головний контрольор Іванчук, панна Марія Білик з Іст Шікаго, Інд., Іван Карпа, В. Матвіїв й підписаний. Церемонією проводили: пані Васильовська, Пилип Васильовський й Данило Забіяк. Та трійця працювала тяжко на городі й на сцені при мікрофоні, бо все треба було старатися держати слухачів в напруженню.

Імпозантним був виступ хору „Сурма" під орудою п. Задорожного, що відспівав вязанку нових пісень. Хор цей заложили новоприбувші і він має добрий склад голосів та добру будучність у Шікаґ, бо без хору не можна у великій громаді обійтися. Це, що до самого „Дня" треба було працювати місяцями наперед. Треба було все зорганізувати, про все подбати. Господарем всього був головний радний Тарас Шпікула, а справу конкурсу перед Днем й на сьому вела знова трійка в особах п. Васильовського, Забіяка й пані Забіяк.

Головний контрольор Іван Іванчук з Дітроту виголосив промову на тему „Дня", а на тему, 55-літнього ювилею У. Н. Союзу говорив підписаний.

Степан Куропась.

КУПУЙТЕ БОНДИ ПЕРЕМОГИ

Дискутують на чужині над колгоспами

(Докінчення зі стор. 2-гої).

тивниками того, щоб в недемократичний спосіб, без волі українських селянських мас вирішувати справи, які тільки саме українське селянство на рідних землях є в силі вирішити.

Річ ясна, що це еміграційне вирішування земельного питання ні на одну черту не змінить стану, якого собі бажають українські маси на рідних землях. Вони самі скажуть про цю справу своє рішальне слово. Нам тільки слід собі упритомнити, що в земельній справі ані передвоєнний стан неможливий, ані неможливий стан, що його створила на українських землях російсько-червона окупація.

В Україні пропала вже раз на все стара система великої приватної власности. Так само у вільній українській державі пропасти мусить земельна реформа, що зробила з українського мужика державного форналя.

А поміж тими двома системами, залишками чужинецького володіння над українською землею можливі є різні розвязки, які сам український мужик напевно вирішить якнайкраще.

Чужинецьке володіння оперте на насиллю, занадто впакувало в уми українських громадських діячів переконання, що такі справи як й земельна мусять бути вирішені по одному фасону немов тоталітарним указом згори.

Колиб ми приглянулися, як таку розвязку розвязувала б для прикладу американська демократія, то вона напевно лишила б цю справу до вирішення заінтересованим селянам кожної громади. Бажана була б одній громаді приватна індивідуальна власність, так наші селяни напевно краще вирішили б розділ землі, як доктринери інтелігенти. Схоче друга громада мати кооперативну земельну спілку, так нехай її має і нехай її влаштовує по своєму вподобанню. Хоче може й якась громада лишити собі колхоз, бо й таке десь могло б бути, так нехай собі лишають колхоз і нехай собі його відповідно впорядкують.

Обовязком державної дійсної правдиво демократичної української влади буде тільки берегти інтересів державних правопорядку, податків, війська, заосмотрення великих міст чи промислових осередків в поживу, а поза тим регулювання тих справ лишити самим селянам. Це буде правдиве народоправство, а не правство чужих селянським масам теоретиків.

В Америці, в державі капіталістичній, для американської влади було б зовсім приємливим, коли б якась громада вийшла з пропозицією улаштувати собі колгосп. Напевно ніхто тут не боронив би, а державна влада думала б тільки про це, щоб той колхоз платив податки, сповняв свої обовязки супроти держави. Чи не час й українським демократам думати категоріями Вашингтонового праведного закону, якого бажав для України у своїй візії Тарас Шевченко?

УВАГА! — КЛІВЛЕНД І ОКОЛИЦЯ!

ВІДДІЛИ У. Н. СОЮЗУ З КЛІВЛЕНД І ОКОЛИЦІ
влаштовують
З НАГОДИ 55-РІЧЧЯ У. Н. СОЮЗУ
ВЕЛИКЕ ЮВІЛЕЙНЕ
ВІЧЕ
В НЕДІЛЮ, 28 СЕРПНЯ 1949
(SUNDAY, AUGUST 28, 1949)
В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ
2255 W. 14th Street, Cleveland, Ohio.
Початок віча в 3-тій годині пополудні.

Просимо урядників і членів всіх відділів У. Н. Союзу з Клівленд й околиці, роджену тут молодь, нових імігрантів і взагалі місцевих громадян прийти численно на це віче, та своєю участю заманіфестувати своє розуміння і свою подяку до цеї великої праці, яку вложив У. Н. Союз, за час свого 55-літнього існування, в розбудову нашого громадського життя тут на імігранції, а теж для помочі поневоленому українському народові.

На віче промовлятимуть головний секретар У. Н. Союзу Д. Галичин, головна радна Ґеновефа Зепко-Жеребняк і організатор У. Н. Союзу Д. Білецький.

Д. Шмагала, головний радний У. Н. Союзу.

Що писала "Свобода" тому 40 років?

8. липня 1909 р.

ДО ЧОГО ЦИМ ДОВЕДЕМО?

У статті під повищим наголовком взиває автор, Дмитро Андрейко, „до обрахунку совісти з дотеперішньої народної праці на рідній ниві". Він між ін. робить закиди, що ми, „мов не народ, самі собі, брат братові яму гребемо". Після такого закиду автор приходить до різнородних проєктів, як поправити відносини і посилити громадянську працю. Він приходить між ін. до висновку: „щоб не дозволяти нашим браттям блукатися по безвістях, а колонізуватися в осади..." В спільнім пожиттю буде громадська контроля, устане ненависть і „братовбивча політика".

У 200-ЛІТНЮ РІЧНИЦЮ „ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ".

З нагоди двістірічча битви під Полтавою (1709, 10. червня — 1909) редакція містить статтю під згаданим наголовком і поміщує фотоклішу гетьмана Івана Мазепи. Стаття кінчиться заключенням, що нещаслива Полтавська битва дає нам науку, зясовану в пяти точках. Перша з них така: „Не здаватися на чужу поміч, а будувати тільки на власних силах".

15. липня 1909 р.

ВІСТІ З МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ.

Відкриття читальні й школи в Ню Йорку: На горі міста завязався комітет для введення в життя школи для навчання української мови. Винаймили локал під ч. 500 Іст 73. вул. і там приміщено школу й читальню старанням братства св. Андрія, від. У. Н. Союзу й окремого комітету в складі: В. Дичко, Д. Павлик, П. Зятик. Отворення школи відбулося 17. червня 1909 р. — На 18. липня заповіла гр.-к атол. парафія св. Петра й Павла в Джерзі Сити першу велику прогулку двома кораблями з Джерзі Сити до Локост Гров у віддалені 25 миль від Ню Йорку. Підчас прогульки буде співати тов. „Українська Муза" під управою А. Гели. — Другий український пікнік нюйорських братств: Св. Володимира, Св. Андрея, Тов. Запорозька Січ, тов. „Зоря" і тов. „Тисьмениця" відбудеться 17. липня в Вестчестер Парку в Бронкс 17. липня. — Церковний Комітет парафії св. Михаїла уладжує в неділю, 25. липня, прогульку кораблем з Йонкерс до Норт Біч на Лонг Айленд. Для вигоди позамісцевих гостей корабель затримається в нюйорській пристані при Іст 24 вулиці.

22. липня 1909 р.

ЛИСТИ З БРАЗИЛІЇ.

З Ітаїополіс (Люсена) в Бразилії пише Василь Гевко 22. червня 1909 р.: „Тут наш український нарід може дуже скоро розвинутися і має перед собою гарну будучність. Наш чоловік сидить на колонії, обрабляє святу земленьку, має хліб і до хліба, за гроші не так важко і прочитав би що, але нема що. Є тут три польські газети, а українців тут тільки, що поляків, а не мають ні одної газети. Безустанку, майже щомісяця, прибувають до нас українці зі Старого Краю на постійне поселенян. Видко надоїла їм уже добре біда під ляцькою кормигою... На Колонії Ірасема маємо вже гарну церкву, школу й читальню, в якій є понад 300 книжок, але на жаль і стид, нема ні одного часопису. Добре знати історію давних часів, але треба ще знати історію теперішних часів. Часом доходить до нас „Свобода", але вона дуже далека. Нам треба ще своєї місцевої газети".

Вступайте громадно в члени Українського Народного Союзу!

УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ В СТОЛИЦІ ШОТЛЯНДІЇ

(Докінчення зі сторони 1-шої)

в британських поїздах, уявляють труднощі для сідоглавого душпастиря. О. Лопатинський виголошує проповідь зворушливу, теплу, навіяну глибоким патріотизмом і вірою в перемогу Христової правди і здобуття волі Україні. В неодного приявного були сльози на очах. Співає прегарно хор „Славута". Після Богослужби спільно молилися за „героїв, що впали за волю України". Коли о. декан Жан кількакротно в час Богослужби згадував молячися за „український народ і воїнство його", всім приявним ще раз стало ясне, чому Москва хоче знищити обі наші церкви нерозривно зв'язані з народом і його визвольною боротьбою та його непоборною армією УПА „нашим воїнством".

В церкві підраховано біля 2,300 учасників, не враховуючи тих, що з браку місця оставались надворі. Люди прибули з усіх кінців Шотляндії, а деякі навіть з північної Англії. Деякі їхали понад 210 анг. миль.

В парку „Брейдбурн Валлей"

По дорозі бачимо знову наших СУМ-ців, що в числі біля 40 людей, допомагають британській поліції скеровувати маніфестантів на місце призначення. Парк типово шотляндський. З одного боку високо культивований, з другого — зразки дикої природи. Амфітеатрально збудована площа „Брейдбурн Опен-Ейр Тіатр", де має бути „релігійний мітинг". Вже є частина учасників. Ми трохи припізнилися, бо наша Богослужба затягнулася. Публику відділяє від площі, де мають бути промови, дикий потічок. Учасники сидять на східах, що вкриті зеленню. На сцені вже бачимо невтомного п. Джона Ф. Стюарта, Голову Шотляндської Ліги, покровителя цього антикомуністичного мітингу і почесного голову Комітету Підготови. Біля нього на площі священики різних національностей, шкотський, сербський, естонський, лотишський, литовський, польський та інші почесні гості. Великий хрест по середині площі, суворо-скромно прикрашений зеленню. Гучкомовці, трибуна, крісла для почесних гостей і членів Міжнародного Комітету підготови. А ззаду приковують очі прапори народів, що приймають участь в мітингу: шкотський, український, польський, сербський, естонський, литовський і лотишський. Поруч українського прапору великі портрети митрополитів Липківського і Сліпого. Дальше портрет кардинала Міндсеньтя, архиєпископа Степінача, сербського православного епископа Варнави — мучеників за віру Христову. До парку починають напливати українці: їх прибуло понад 3,000. З'являються вже 4 українські священики. Площа, що вміщає біля 6 тисяч людей, виповнюється.

Релігійний протестний мітинг починається.

Відкриває його пан Джон Ф. Стюарт, подаючи ціль і програму мітінгу. Виступає в національних строях український хор „Славута" і виконує високомистецькі пісні: „Хваліте Господа" — псалом, „Почаївська Мати Божа" і могутнє „Стоїть Кавказ". Невтишні оплески нагороджують наших співаків. Британські фоторепортери знімають хор. Лотишка, пані Озолс, співає прегарно „Аве Марія". Її голос причаровує слухачів. Її акомпаніює на піяніно британка. Після цього співають британції при акомпаніяменті фісгармонії псальми. На нас українців — робить враження велика релігійність цього народу, якого кожний член — робітник чи інтелегент — не встидається публічно засвідчити своєї релігійности. П. Джон Ф. Стюарт і всі приявні британці встають із своїх місць, за ними вся публіка і спільно співають псальми, які здавалось би належать до мистецьких виконавців. Під час співу українських релігійних пісень теж вся публіка підноситься з місць.

До мікрофону підходить представник шкотської (протестантської) церкви і в довшій промові заявляє свій протест проти переслідування християнства за залізною завісою, кінчаючи словами: **„Правда Господня незнищима і вона переможе!"** Виступають по черзі священики всіх приявних національностей і виголошують на своїй рідній мові промови до приявних. П. Джон Ф. Стюарт пояснює перед кожним виступом цілі боротьби даного народу, найважливіші дані про нього, його жертви в боротьбі. Говорять священики: естонський, лотишський, литовський, польський, сербський і український. Промови всіх перериваю спонтанними оплесками. Перед промовою о. Бабія (українця), український хор співає український національний гимн, єдиний національний гимн, що поруч британського був відспіваний на цьому релігійному мітінгу. П. Джон Ф. Стюарт подавав такі інформації про Україну: „Україна це 40-мільйонова нація, це глибоко віруючі християни, завзяті антикомуністи, це окрема нація — не росіяни, це велика але мало знаний народ, що бореться". З огляду на малу поінформованість британського загалу, необхідно найпопулярніші речі подавати їм для інформації, що справді по мистецьки робив п. Джон Ф. Стюарт. Якщо не помиляємося, можна було в усіх інформаціях, які носили виключно інформативний, об'єктивний характер, завважити основну думку: показати британській публіці, що СССР — це найсильніший конгломерат народів а не єдиний народ з десятками племен. Наскільки на це дозволяв характер виключно релігійного віча, на яке тільки був дозвіл, це вдалося зробити панові Джонові Ф. Стюартові, що є приятелем поневолених народів, в цьому і України.

Велике враження полишила промова о. Бабія, блискуча формою і патріотично-релігійним змістом.

Від Міжнародного Комітету вітав зібраних його містоголова — українець, п. Тарнавський, якого представив п. Джон Стюарт, як представника народу, від якого вийшла ініціятива цього протестного мітінгу. П. Джон Ф. Стюарт відчитав на англійській мові проект резолюцій, які присутні приняли невмовкаючими оплесками. На український мову подав їх до схвалення о. Бабій. В заключному слові п. Джон Ф. Стюарт згадав про те, що переслідується релігію не лише в країнах Східної і Центральної Европи, але в усіх, де панує комунізм, при цьому вичислив країни, представники яких не були приявні на мітингу, а саме: народи Кавказу, Грузію, Азербайджан, Вірменію, Туркестан, Ідел-Урал, Сибір, козаків, білорусів, болгар, словаків та інших. Промову п. Джона Ф. Стюарта переривали присутні кількакротно бурхливими оплесками.

Наприкінці Голова Міжнаціонального Комітету д-р Вітолінс (лотиш) подякував панові Джонові Стюартові і Шкотській Лізі за труди і допомогу в улаштуванні цього протестного зібрання.

"GOD SAVE THE KING" — словами з британського національного гимну закінчив свою промову д-р Вітолінс. Український хор під керівництвом п. Я. Гаврилюка відспівав на закінчення британський гимн.

Серед почесних гостей за трибуною промовців можна було бачити духовних представників всіх народів, що приймали участь в мітінгу. З українців: о. крилошанин Лопатинський, о. декан Жан, о. Бабій і о. Музичка. Зі світських — Голова Ц.К. АБН — Ярослав Стецько.

Декілька рефлексій.

Українці Шовляндії вив'язалися якслід зі своїх обов'язків. Українські робітники масово прийняли участь, не жаліючи великих втрат. Треба відмітити, що на саму подорож видавали свій повний тижневий заробіток. Як відомо, в Англії дуже дорогі засоби комунікації. Теж видатки зв'язані з улаштуванням такого мітінгу були немалі. Все це покривають представники народів з своїх власних засобів. Українські інституції СУБ, СУМ, церкви поставилися прикладно до цієї справи, закликаючи своїх членів приняти масову участь. Централя СУБ надіслала теж привітальну телеграму, зачитану п. Д. Стюартом.

В Міжнаціональному Комітеті приймали участь 4 українці, які виконали велику частину роботи в підготові. Прикладали тут теж своїх рук і інші національності, що взаємно і дружно співпрацювали. На окрему увагу заслуговує акція Шкотської Ліги і зокрема її Голови п. Дж. Ф. Стюарта, який клопотався за все, допильновував кожну справу і перебрав відповідальність перед британськими властями. Хоча віче мало релігійний характер, то все ж для пропаганди теж національного визволення України і других поневолених народів воно немало причинилося.

На закінчення віча ухвалено такі

Протестні Резолюції до урядів та народів вільного світу.

1. Ми, британці, естонці, литовці, лотиші, мадяри, поляки, серби і українці, зібрані в Едінбургу дня 26 червня 1949 р. на Великому Релігійному Протестаційному Вічі, складаємо урочистий і рішучий протест проти переслідування християнства в країнах Східньої та Середньої Европи, що в них панує комунізм:

2. Ми висловлюємо нашу глибоку турботу та кличемо на сполох з приводу насильств, що їх роблено і робиться, щоб знищити релігію та з приводу мучеництва духовних провідників.

3. Ми остерігаємо з усією повагою що ця проти-Господня тиранія, що захопила насильно країни за залізною куртиною є теж загрозою для всіх інших країн та для всієї християнської цивілізації на цілому світі.

4. Ми твердимо, що так довго не буде справедливости та не може бути забезпечене християнство в нападених країнах, доки народи цих країн не матимуть свободи і відбудованої своєї державної незалежности та своїх людських прав, що постійно зберігають в нашій спільній християнській цивілізації.

Протестні резолюції були вислані всім антикомуністичним урядам, церквам і іншим інституціям, після їх підписання.

Учасник.

ПЕРЕВЕЗУТЬ ТА ЩЕ ДАРОМ!—Ці „двоє" їздять собі човном в Ноджент над Марною у Франції. Людей, як кажуть, не перевозять на другий бік, але як трапиться, що треба перевезти малого котика або песика, то радо це виконують і безплатно.

ПРОТИ ПЕРЕДАЧІ АТОМОВОЇ ТАЙНИ АЛІЯНТАМ.

Сенатори Милард Ф. Тайдинг з Мериленду й Борк Б. Гікенлопер з Айови прилучилися до бльоку конгресменів, які мають на меті недопустити до виняву атомових тайн комунебудь з аліянтів. Це виявляє тільки засадниче противенство між ними й деякими чинниками, які схиляються до думки, щоб Америка поділилася атомовими тайнами з своїми союзниками. Гікенлупер пригадує, що існує закон, який виключає передачу атомових дат чужинним країнам.

Співредактор національного катол. тижневика „Амеріка", о. Едвард А. Конвей, у своїй промові в університеті Колгейт, в Гемилтон, Н. Й., заявив, що стратегія Злучених Держав в справі атомової бомби призвела Америку над берег морального самогубства. Він скритикував творців американської закордонної політики, Гансона Болдвина з Ню Йорк Таймсу і Волтера Липмана з Ню Йорк Геральд Трибюн, які обговорюють можливість нерозбірчивого вживання атомової бомби проти цивільного населення ворожих країн на випадок війни. Конвей назвав таку політику кримінальною.

СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

(Продовження зі стор. 2-гої).

вєтської влади, а серед них і колишніх слідчих та суддів Густава Крафта, — той не витримав, прибіг до мене і урочистим голосом крикнув:

— Тількищо бачився з тими, що допитували і судили нас. Я сказав їм: „То що, негідники, коли ви вже нас всіх перебрали, почали один одного арештовувати? Я їм кажу це, а вони мовчать та очима кліпають.

— По „фізиці" треба було б їх, катів, щоб у них з усіх отворів пішла „хемія"! — порадили Крафтові мої сусіди з бараку.

Він посміхнувся і відповів:

У —них уже й без мене потекла „хемія". Прокурор і слідчий захворіли кривавою бігункою, а колишній начальник НКВД — цингою....

А в вересні 1939 року, коли дев'ятого дня німецькі війська підійшли до Варшави і почали облогу міста, я підійшов до Крафта і тихенько сповістив його про це. Він вислухав мене серйозно і несподівано відповів:

— Тоді я помилився.

— Як помилився, в чому?

— А я вважав, що це станеться сьомого дня...

Його відповідь вразила мене. Поволзький німець, відірвавшись від Німеччини 200 років тому, закинутий большевицькими доктринерами за 10 тисяч кілометрів на схід від своєї колишньої батьківщини, громить поляків швидше, ніж панцерні дивізії Браухіча. Важко таких патріотів зробити інтернаціоналістами.

(Дальше буде).

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКОМ ДЕСЯТЬ МІЛЬЙОНОВОГО МАЄТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ.

ТАРЗАН, ч. 2141. Як це буває між жінками.

Підчас упадку з високого вершка, Норма звихнула собі ногу.

Тоді ласкаво, наче це була його сестра, господар джунглів заніс Норму до своєї буди на дереві.

З вдячності осиротіла дівчина вхопила за шию свого спасителя. У такій позиції заглянула їх обох Джена.

Коли вона завважала красу дівчини, мимохіть повстала заздрість в серці Джени.